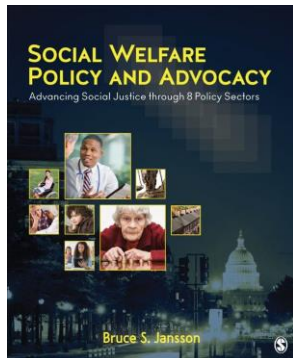

วารสารความเป็นธรรมทางสังคมและความเหลื่อมล้ำ

ปริทัศน์หนังสือ - Social Welfare Policy And Advocacy: Advancing Social Justice through 8 Policy Sectors

ผู้เขียน: Bruce S. Jansson

ปีที่พิมพ์: 2016

ISBN: 1483377881, 978-1483377889

จำนวนหน้า: 552

ธนาชัย สุนทรอนันตชัย^{ก1}

Tanachai Suntonanantachai^a

^กมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

^aHuachiew Chalermprakiet University

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่กล่าวถึงนโยบายสวัสดิการสังคมและการพิทักษ์สิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมองเน้นไปที่การปฏิบัติงานที่สร้างความเป็นธรรมทางสังคม ผ่านส่วนงานด้านสวัสดิการสังคมใน 8 ด้านด้วยกัน กล่าวคือ ด้านสุขภาพ ด้านการดูแลผู้สูงอายุ ด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านเด็ก ด้านการศึกษา ด้านผู้อพยพเข้าเมือง ด้านสุขภาพจิต และด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

โดยงานในแต่ละด้านนั้น ผู้เขียนได้ฉายภาพย่อย ๆ ไปถึงประเด็นปัญหาหลัก 7 ประเด็นที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องเผชิญในการปฏิบัติงาน รวมถึงทักษะที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องมี เพื่อการรับมือกับสิ่งที่มักเข้ามากระทบ หรือแทรกแซงต่อการพิทักษ์สิทธิของผู้รับบริการ โดยปัญหาหลักดังกล่าวที่มักพบในการทำงานแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ผลกระทบต่อศีลธรรมหรือสิทธิมนุษยชน 2) คุณภาพการให้บริการ 3) ความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม 4) แนวทางการป้องกันเพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้น 5) การปรับปรุงการได้รับหรือการเข้าถึงบริการ 6) ขอบเขตหรือความมีประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพทางจิต และ 7) ความเชื่อมโยงการให้บริการระหว่างครอบครัวกับชุมชน

¹Corresponding author, E-mail address: golf_tanachai@hotmail.com

โครงสร้างของหนังสือเล่มนี้แบ่งเป็นส่วนนำ และเนื้อหาทั้งหมด 14 บท โดยในแต่ละบทนั้นจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่ควรต้องได้ด้วย โดยมีสาระสำคัญต่าง ๆ กล่าวคือ

ส่วนนำ จะเป็นการนำเสนอปัญหาด้านสวัสดิการสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ปัญหาเด็กจำนวนมากที่ขาดการดูแลอย่างเพียงพอ ไร้ที่อยู่อาศัย หรือการขาดการศึกษา คนที่มีปัญหาสุขภาพจิตเรื้อรัง และขาดการดูแลจากชุมชน ปัญหาทางด้านการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะโรคอ้วน และการช่วยเหลือทางการแพทย์อย่างเท่าเทียม ปัญหาสถานที่รองรับผู้ที่กระทำความผิดทางอาญาไม่เพียงพอ หรือการไม่มีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดทางอาญา ปัญหาแรงงานอพยพในภาคการเกษตร หรือก่อสร้าง ซึ่งขาดการดูแลและได้รับการบริการด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมในฐานะที่เป็นมนุษย์ รวมถึงการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้แล้ว ยังสะท้อนปัญหาของการทำงานด้านสวัสดิการทางสังคมในปัจจุบัน ซึ่งพบว่านักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล คนที่มาดูแลผู้สูงอายุ มีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้นแล้ว ในส่วนนำยังได้อธิบายถึงนโยบายและระดับการทำงานด้านสวัสดิการสังคมและพิทักษ์สิทธิที่มีความเชื่อมโยงกัน เริ่มตั้งแต่ระดับจุลภาค (Micro) ซึ่งมองไปที่ปัจเจกบุคคลกับครัวเรือนที่ต้องทำให้พวกเขาได้รับสิทธิ โอกาส และประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ระดับมัชฌิม (Mezzo) มองไปที่ชุมชน ตำบล หรืออำเภอ และระดับมหภาค (Macro) ที่มองไปที่สังคม ประเทศ และนานาชาติ โดยในระดับมัชฌิม และระดับมหภาคนั้น จะเน้นไปในแง่ของการปฏิรูปนโยบาย และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังพบสภาพปัญหาต่าง ๆ

ในบทที่หนึ่ง ผู้เขียนได้เล่าถึงภาพรวมและอธิบายเกี่ยวกับงานด้านสวัสดิการสังคมที่ผู้เขียนได้จัดประเภทในแต่ละด้านทั้ง 8 ด้านที่นักสังคมสงเคราะห์มักเข้ามาเกี่ยวข้อง และยังได้มีการสะท้อนภาพความล้มเหลวของการดำเนินงานที่ผ่านมา อันเนื่องมาจากการขาดทักษะพิเศษของนักสังคมสงเคราะห์ที่ต้องมีในการทำงานแต่ละด้าน รวมถึงการต้องรู้จักพิทักษ์ต่อสิทธิของผู้รับบริการในแต่ละส่วน ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นต้องกระตุ้นให้นักสังคมสงเคราะห์เห็นความสำคัญต่อการพิทักษ์สิทธิด้วย โดยสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจที่ผู้เขียนได้สะท้อนออกมาคือ การให้ความสำคัญต่อการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ในระดับจุลภาค (Micro) ซึ่งผู้เขียนเห็นว่านโยบายของรัฐต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นควรมีจุดเริ่มต้นหรือที่มาจากปัจเจกชน ครอบครัว หรือชุมชน

นอกจากนั้นแล้ว ในบทที่หนึ่งผู้เขียนยังได้ยกตัวอย่างปัญหาหลัก 7 ประเด็นที่พบในมิติของการทำงานใน 8 ด้านแต่ละด้าน รวมถึงจริยธรรมของนักสังคมสงเคราะห์ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมที่อยากกล่าวถึงในที่นี้ กล่าวคือ ผู้เขียนไม่ได้อธิบายถึงความหมายของความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice) แต่ใช้วิธียกตัวอย่างสถานการณ์ในสังคมที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมทางสังคม (Social Injustice) อาทิ

การที่คนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ หรือสีผิว หรือทางรายได้ที่ต่ำกว่าคนทั่วไป ถูกกระทำโดยใช้ความรุนแรง การใช้อำนาจ หรือการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างเป็นธรรม หรือการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ

การที่คนบางกลุ่มในสังคมต้องทนอยู่ใน “เงื่อนไขของวิถีชีวิตที่ด้อยกว่า” (Poorer Life Condition) เช่น กรณีคนที่มีรายได้ต่ำต้องทนทุกข์ทรมานต่อการเจ็บป่วยทางร่างกายหรือจิตใจ การมีอายุขัยที่สั้น การไร้สมรรถภาพหรือความสามารถ เผชิญกับความสิ้นหวังในชีวิต มีการว่างงานที่สูงขึ้น และการสำเร็จการศึกษาที่

ต่ำกว่าคนปกติ กรณีที่คนพิการมีรายได้น้อย การจ้างงานน้อย ภาวะความเจ็บป่วยสูงขึ้น หรืออายุขัยสั้น กรณีคนผิวสี ต้องเผชิญกับการใช้ชีวิตที่อันตราย หรือประสบกับอาชญากรรมต่าง ๆ มากกว่าคนผิวขาว กรณีที่ผู้หญิงซึ่งต้องลุกขึ้นมาเป็นผู้นำครอบครัว กลับต้องอยู่ในสภาวะที่จนที่สุดในสังคม อันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างงานที่ทำกับรายได้ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย เป็นต้น

ผู้เขียนยังได้อธิบายเพิ่มอีกว่า ความเป็นธรรมทางสังคม จะเป็นตัวกำหนดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นสำหรับคนบางกลุ่มในสังคม กล่าวคือ เมื่อมีคนที่ยื่นแอกว่าถูกปฏิเสธการเข้าถึงโอกาสอย่างเท่าเทียม พวกเขาก็ควรได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน หรือทางการแพทย์จากสังคม เช่น การจ่ายภาษีที่ถูกกว่า เป็นต้น โดยผู้เขียนเห็นว่า ความไม่เท่าเทียมที่สุดที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม คือ การที่คนในสังคมถูกเหยียดหยามคนจน

บทที่ 2 เป็นบทที่ถกเถียงว่าเหตุใดนักสังคมสงเคราะห์ถึงต้องเน้นการปฏิรูปเชิงนโยบายในการทำงานทั้ง 8 ด้าน ส่วนบทที่ 3 จะฉายภาพของกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์สิทธิต่าง ๆ โดยการทบทวนนโยบาย แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจุลภาค มัชฌิมภาค และมหภาค เชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายและทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์

บทที่ 4 - 6 ผู้เขียนได้อธิบายความหมาย ความท้าทาย และทักษะการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์เพื่อพิทักษ์สิทธิในแต่ละระดับตั้งแต่ระดับจุลภาค มัชฌิมภาค และมหภาคตามลำดับ โดยในระดับจุลภาค จะมุ่งเน้นการให้ปัจเจกชน และครอบครัวได้รับบริการ ประโยชน์ สิทธิ และโอกาสที่จำเป็น ส่วนระดับมัชฌิมภาค จะกล่าวไปถึงการปรับเปลี่ยนนโยบายที่มีปัญหาในชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ส่วนระดับมหภาค จะมองในแง่การดำเนินงานของศาล และรัฐ

บทที่ 7 - 14 เป็นการอธิบายถึงนโยบายการพิทักษ์สิทธิในแต่ละด้านทั้ง 8 ด้าน โดยรูปแบบการเล่าเรื่องของผู้เขียนนั้น จะมีการวิเคราะห์ถึงพัฒนาการความเป็นมาของงานด้านสวัสดิการสังคมแต่ละด้านก่อนวิเคราะห์สภาพปัญหาภาพรวมที่เกิดขึ้นเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐ จากนั้นถึงลงรายละเอียดไปในกรอบปัญหาหลักทั้ง 7 ด้านที่ผู้เขียนได้ตั้งไว้ และจึงสรุปเป็นประเด็นสำคัญที่ให้อ่านได้ถกเถียงและคิดกันต่อ

จากที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ นับว่าเป็นการมองมุมด้านความเป็นธรรมทางสังคมในมิติของการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ และการพิทักษ์สิทธิของผู้รับบริการ ซึ่งแม้ว่าจะเป็นหนังสือที่มีพื้นฐานของการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่หลาย ๆ เรื่อง ก็เป็นสิ่งที่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยกำลังเผชิญ สิ่งที่น่าสนใจคือ ผู้เขียนได้อธิบายถึงสถานการณ์ในสังคมซึ่งสะท้อนถึงความไม่เป็นธรรม ทำให้เห็นภาพชัดว่าการอธิบายความหมายของคำว่าความเป็นธรรมในสังคมโดยตรงนอกจากนั้นแล้ว ผู้เขียนยังได้เสนอแนะอย่างน่าสนใจว่านโยบายต่าง ๆ ของรัฐนั้น ไม่ควรมาในลักษณะของการสั่งการจากบนลงล่าง แต่ควรมองจากปัจเจกและครอบครัวในระดับจุลภาคเป็นจุดเริ่มต้น ท้ายที่สุด หนังสือยังมีคุณค่าในแง่ของการเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะนักสังคมสงเคราะห์ในการต้องพิทักษ์ผู้มารับบริการ เพราะอาจส่งผลกระทบและสร้างความไม่เป็นธรรมในสังคมได้